

Eduskunnan talousvaliokunnalle

U 54/2012 vp jatkokirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (julkisten hankintojen vastavuoroisuusasetus)

Suomen Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja esittää talousvaliokunnalle seuraavaa:

Yleiset havainnot

Yleisellä tasolla asetukset on muuttunut parempaan suuntaan. Ehdotetut säännöt vaikuttavat pääosin sellaisilta, että ne ovat ymmärrettäviä ja jopa sovellettavissa käytännön tasolla. Kuitenkin asetuksella luodaan lisää omaa erityissääntelyä julkisiin hankintoihin. Tätä kehitystä voidaan pitää epätarkoituksenmukaisena, sillä uudet säännöt velvoittavat viime kädessä yksittäisiä hankintayksiköitä. Kuntasektori käyttää Suomessa merkittävää hankintavolyymia niin euro- kuin lukumääräisestikin ja siksi asetuksen veloitteet kohdistuisivat pitkälti kuntiin. Voidaan kysyä, onko ehdotettu asetukset oikeasti tehokkain tapa järjestää EU:n kauppapolittisia suhteita.

Asetusluonnoksen mukaan jäsenvaltioiden pitäisi suhtautua kolmansista maista tulleisiin tarjouksiin aina asetuksen menettelysääntöjen mukaan. Näin ollen tiukentavia sääntöjä ei saisi säätää tai soveltaa. Vaikka tämä kieltäminen on asetusluonnoksessa ilmaistu hyvin selvästi, aiheuttaa se käytännössä kysymyksiä mm. siitä, onko hankintayksikön kuitenkin pakko soveltaa asetusta laajentavasti joissain tilanteissa, ts. tulisivatko asetuksen mukaiset menettelyt sovellettavaksi myös niissä tilanteissa, joihin hankintadirektiivit eivät ulotu, mutta joissa voi olla rajat ylittävää intressiä. Näitä voivat olla esim. kansalliset hankinnat sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden hankinnat. Vaikka sosiaali- ja terveyspalveluiden hankinnat ovat uusien hankintadirektiivien soveltamisalassa, eivät ne kuitenkaan kuulu GPA-sopimuksen soveltamisalaan. Lisäksi kyseinen asetusluonnoksen kohta aiheuttaa kysymyksen siitä, tekeekö hankintayksikkö menettelyvirheen, jos se oma-aloitteisesti sulkee ns. kolmannesta maasta tulleen tarjouksen pois tarjouskilpailusta.

Jäsenvaltiot voivat asetuksen mukaan määrittellä, mitkä ovat ne hankintayksiköt, joiden tulisi soveltaa asetuksen mukaista hintasanktio-menettelyä. Suomen osalta on vielä epäselvää, mitkä nämä hankintayksiköt olisivat. **Kuntaliitto toivoo, että asiaa päätettäessä huomioidaan myös hankintayksiköiden tosiasialliset resurssit erilaisten, harvinaisempien sääntöjen soveltamisessa. Hankintayksiköiden kansallisessa määrittämisessä pitäisi keskittyä ensisijaisesti euromääräisesti kaikkein suurimpia hankintoja tekeviin tahoihin, kuten esimerkiksi suuret yhteishankintayksiköt.**

Erityisiä huomioita

Siinä tilanteessa, että kaikki kunnat olisivat tällaisia hankintayksiköitä, tulisi selvittää erityisesti seuraavia kysymyksiä:

Asetus lisää hankintayksiköille hallinnollista taakkaa. Hankintayksiköiden tulisi olla tietoisia komission asettamista hintarangaistuksista ja huomioida ne kilpailutuksissaan. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että hankintayksikön pitäisi jo hankintailmoituksessa ilmoittaa, jos hintarangaistus voi tulla sovellettavaksi. Lisäksi hankintayksikön pitäisi kertoa hankinta-asiakirjoissa, että tarjoajan tulisi ilmoittaa tarjouksessaan tiedot tavaroiden tai palveluiden alkuperästä sekä mahdollisesti pyydettävä kolmannesta maasta tulevan tarjouksen täsmentämistä siten, että siinä yksilöidään kolmannelle maasta peräisin olevien tavaroiden ja palveluiden arvo prosentteina tarjouksen kokonaisarvosta.

Positiivista instrumentissa on se, että sitä sovelletaan vain tarjousten arviointivaiheessa. Kuitenkin ongelmallisena voidaan pitää sitä, että asetuksen mukaan hankintayksikön olisi hyväksyttävä tarjoajien omat ilmoitukset siitä, mikä on niiden tuotteiden tai palveluiden alkuperämaa. **Jos hankintayksikkö luottaa tarjoajan sanaan, ei tätä pitäisi voida riitauttaa tuomioistuimessa. Hankintayksikölle ei pitäisi koitua sanktioita siitä, että se on luottanut tarjoajan omaan ilmoitukseen asiassa.** Lisäksi asetusluonnoksen mukaan hankintayksiköllä on oikeus olla soveltamatta hintarangaistusta, jos siitä koituisi kohtuuttomia kustannuksia. Tällöin hankintayksiköllä olisi ilmoittamismekanismi komissiolle. **Kuntaliitto pitää kohtuuttomana sitä, jos tästä muodostuu uusi valitusperuste hankintamenettelyyn. Tarjoajien ei pitäisi voida vedota hankintayksikköä vastaan siihen, että hankintayksikkö on päättänyt olla soveltamatta hintarangaistusta.**

Jos hankintayksikön pitää tosiasiallisesti kuitenkin varmistua tuotteiden ja palveluiden alkuperästä ja varmentaa tarjoajan ilmoittaman tiedon paikkansapitävyys, pitäisi hankintayksikölle olla siihen tarkoitettuja konkreettisia työkaluja. Muuten asetuksen soveltaminen aiheuttaa enemmän epätietoisuutta ja soveltamisongelmia kuin saavuttaa varsinaista vaikuttavuutta.

Asetuksessa ei kuitenkaan selvitetä sitä, mitkä olisivat mahdolliset seuraukset, jos hankintayksikkö ei jostain syystä toimi komission asetuksen mukaisesti. Tällainen tilanne voisi olla todennäköinen, jos komission määräämät hinnanoikaisuimenpiteet eivät olisi helposti hankintayksiköiden löydettävissä. **Muutoinkin olisi erittäin toivottavaa korostaa hankintayksiköiden tiedonsaannin vaivattomuutta näissä muuten melko haastavissa soveltamistilanteissa.** Kuntaliitto ehdottaa, että komissio perustaisi esim. verkkosivuston, jossa hintarangaistukset on koottu helposti yhteen kaikilla jäsenmaiden kielillä. Sivusto helpottaisi myös hankintayksikön ilmoittamisvelvoitetta, sillä hankintailmoituksessa ja tarjouspyynnössä olisi suoraan helppo linkittää hintamekanismi tarjoajille tiedoksi.

Asetuksesta ei käy selvästi ilmi, minkälaiset oikeussuojakeinot tilanteisiin soveltuvat. Kuntaliitto toivoo, että jatkovalmistelussa selvennettäisiin, saavatko kolmansista maista tulevat tarjoajat samanlaisen oikeussuojan kuin muutkin tarjoajat, vaikka ne eivät kuuluisi GPA-maihin. Lisäksi olisi selvennettävä, voivatko muut tarjoajat vedota hankintayksikköä vastaan menettelyvirheenä siihen, että hankintayksikkö on soveltanut asetuksen mukaista menettelyä väärin. Tämä on omiaan aiheuttamaan epävarmuutta lain soveltamisessa.

Lopuksi

Suomen Kuntaliitto kannattaa valtioneuvoston kantaluonnoksessa esitettyjä näkökohtia, mutta esittää, että sen edellä nostamat näkökohdat huomioidaan asian jatkovalmistelussa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Katariina Huikko
johtava lakimies